

การสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดี*
SYNTHESIS OF CASE STUDIES IN SOCIAL SCIENCES FOR GEO – LITERACY
AND GOOD CITIZENSHIP

¹วรวุฒิ สุขสถิตย์ Woravut Suksatit, ²นัตยา ปิลันธนานนท์ Nataya Pilanthanonond,

³ศุภฤกษ์ ทานาค Suppalerk Tanak

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: woravtu.ku@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์และประเมินกรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ด้วยหลักพื้นฐานในการศึกษาภูมิศาสตร์เพื่อแนวทางการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ไปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี 2) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เป็นการวิจัยพื้นฐาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญทางวิชาสังคมศึกษาหรือภูมิศาสตร์ 5 คน และครูสังคมศึกษา 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินคุณภาพผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างและแบบสอบถามความคิดเห็น การนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์สู่การรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 กรณีตัวอย่าง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลสรุปรวมความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดี มีความคิดเห็นที่ระดับมากที่สุด 4 กรณีตัวอย่าง และมีความคิดเห็นที่ระดับมากที่สุด 2 กรณีตัวอย่าง

คำสำคัญ: การสังเคราะห์, สังคมศาสตร์, การรู้เรื่องภูมิศาสตร์, การเป็นพลเมืองดี

Abstract

The objectives of this research were to synthesize and evaluate case studies in Social sciences with the basic principles in the study of Geography to guide the Geo – literacy to connect and apply in the practice of good citizenship and to survey of Social studies teachers' opinions about synthesis of the Social science case towards the understanding of Geo - literacy and good citizenship the application to Social Studies instruction. This research is basic research. The samples of this research were specialists in Social studies or Geography, 5 persons and Social studies teachers, 30 people. The research tools consisted of quality of synthesis results assessment form and questionnaire the results of the synthesis of the social science case towards the understanding of Geo - literacy and good citizenship the application to Social studies instruction. The data were analyzed by using mean. The research result showed that: 1) synthetic cases studies in social sciences towards the understanding of Geo - literacy and good citizenship are suitable at the highest level. 2) The results include the opinions of the Social studies teachers on the synthesis of the Social science case towards the understanding of Geo - literacy and good citizenship the application to Social Studies instruction. Opinion at the highest level in 4 cases and opinions at the high level in 2 cases.

Keywords: Synthesis, Social Sciences, Geo – Literacy, Good Citizenship

บทนำ

สาระภูมิศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาสามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ ได้ เช่น ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ รวมทั้งได้พิจารณาเห็นว่าปัจจุบันประเทศไทยและพื้นที่ต่างๆ ของโลกเกิดภาวะวิกฤตด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และมีผลกระทบอย่างรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนั้น กระแสโลกาภิวัตน์ ความทันสมัยของวิทยาการ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มีมากขึ้น ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการสร้างความยั่งยืน ซึ่งการเรียนรู้เพียงสาระสำคัญของสาระภูมิศาสตร์ไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและบางครั้งเกิดขึ้นโดยคาดการณ์ไม่ได้ ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะ กระบวนการและความสามารถทางภูมิศาสตร์เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ประกอบกัน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 มาใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ในระยะสั้นเห็นควรปรับปรุงหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในสาระภูมิศาสตร์ฉบับปรับปรุงนี้ยังคงยึดหลักการพัฒนาการเรียนรู้ตามธรรมชาติของกลุ่มสาระ และพัฒนาการเรียนรู้อะไรสำหรับผู้เรียน ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับระดับ ความรู้ความสามารถของผู้เรียน กล่าวคือ ระดับประถมศึกษาผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปไกลตัว ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของทวีปต่างๆ ที่ส่งผลต่อกิจกรรมของ มนุษย์ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับสาระ ภูมิศาสตร์ที่มีความลุ่มลึกและทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) หากแต่ในการ ปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้เพิ่มเรื่องของการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo - literacy) เข้าไปในการจัดการเรียนรู้ ในแต่ ละระดับด้วย ทั้งนี้ เพราะการรู้เรื่องภูมิศาสตร์มีส่วนสำคัญในการเตรียมพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เพราะการรู้ เรื่องภูมิศาสตร์ช่วยให้เกิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงบริบทโดยรอบการรู้เรื่อง ภูมิศาสตร์จะช่วยให้เกิดการวางแผนและการสร้างกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและสังคม สำหรับการเป็นพลเมือง การรู้เรื่องภูมิศาสตร์จะช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนได้ การรู้เรื่องภูมิศาสตร์จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการสร้างจิตตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนให้แก่นักเรียนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตช่วยลดความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมโลก (Edelson, 2011) ซึ่งสอดคล้องกับ Solem, M., K Foote and J. Mond (2012) ที่ได้สรุปความสำคัญของการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า การศึกษา ภูมิศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 จะมุ่งเน้นไปที่ความสำคัญของการตัดสินใจกับข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ด้วย เหตุผลทางอัตถิภาวนิยมการเรียนภูมิศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 เป็นฐานข้อมูลทางปัญญาและการตัดสินใจ แก่ปัญหาหรือพัฒนาด้านพื้นที่และสิ่งแวดล้อมในแต่ละบุคคลอาศัยอยู่เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของโลกให้คนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นหลังสืบไป

ภูมิศาสตร์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์ต่างๆ ในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์มากมาย ดังจะเห็นได้ จากการบัญญัติคำเรียกที่เกิดจากการใช้ความเข้าใจทางภูมิศาสตร์ไปอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ศาสตร์นั้นๆ เช่น ภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ (Historical geography) ภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-Literacy) จึงมิใช่การรู้ ภูมิศาสตร์เพื่อภูมิศาสตร์เท่านั้น หากยังเป็นการรู้ภูมิศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจสหวิทยาการต่างๆ ด้วยและ เมื่อพิจารณาให้ดีจะพบว่า การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo - literacy) สามารถใช้เป็นเหตุผลในการอธิบายทำความเข้าใจและตัดสินใจที่จะเลือกแก้ไขและพัฒนาในสาขาวิชาต่างๆ จากสังคมศาสตร์อีกมากมาย เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และประวัติศาสตร์ เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo - literacy) ต้องจัดรูปแบบกิจกรรม การเรียนรู้ให้นักเรียนมีความสามารถทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมโยงระหว่างกัน และการ ตัดสินใจตามนัยโดยฝึกให้นักเรียนใช้กระบวนการทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ การ รวบรวมข้อมูล การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล การสรุปเพื่อตอบคำถาม ควบคู่ไปกับการ พัฒนาทักษะทางภูมิศาสตร์ 7 ประการ คือ การสังเกต การแปลความข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การใช้เทคนิคและ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ การคิดเชิงพื้นที่ การคิดแบบองค์รวม การใช้เทคโนโลยี และการใช้สถิติพื้นฐานใน บริบทสถานการณ์ ปัญหา จากกรณีตัวอย่าง และกรณีตัวอย่างต่างๆ (กนก จันทรา, 2561)

จากองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมนักเรียนไปสู่การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-literacy) ที่ระบุไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากครูผู้สอนในโรงเรียนไม่มีข้อมูลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างที่หลากหลายเพื่อเก็บรวบรวมไว้ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ก็จะเกิดความยุ่งยาก ทั้งนี้ เพราะไม่มีกรณีตัวอย่างที่ใช้หยิบยกมาเป็นประเด็นให้ผู้เรียนได้ศึกษา

ปัจจุบันการสอนภูมิศาสตร์ในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยส่วนมากยังจัดการเรียนรู้ที่ยึดติดเนื้อหาสาระความรู้จากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษาจากสำนักพิมพ์ต่างๆ เป็นหลัก อีกทั้ง ครูผู้สอนยังไม่มียุทธศาสตร์ความรู้เกี่ยวกับตัวอย่างเพื่อใช้ประกอบการทำความเข้าใจให้นักเรียนเกิดการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-literacy) ได้ กรณีตัวอย่างการใช้ Geo-literacy ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียนและให้มีความหลากหลายของสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ในประเทศไทยก็ยังมีน้อยมาก หากมีการศึกษาและรวบรวมให้เป็นองค์ความรู้ขึ้นเพื่อให้ครูนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-literacy) ที่สามารถนำไปใช้ทำความเข้าใจกับสถานการณ์ได้หลากหลาย และหลายแง่มุมสถานการณ์ สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหา เลือกวิธีการจัดการชีวิตตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติได้

อย่างไรก็ตามเป้าหมายสำคัญที่สุดของการเรียนวิชาในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ซึ่งเป็น literacy ใหม่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) สามารถช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม สามารถนำการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้จึงกล่าวได้ว่า การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ถือเป็นประเด็นสำคัญที่สามารถนำพาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้

ผลการสังเคราะห์จากงานวิจัยนี้จะทำให้ได้กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์สู่การเป็นพลเมืองดี อันจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและเป็นการพัฒนาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนภูมิศาสตร์และวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในมิติใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์และประเมินกรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ด้วยหลักพื้นฐานในการศึกษาภูมิศาสตร์เพื่อแนวทางการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ไปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้ากรณีตัวอย่าง โดยค้นคว้ากรณีตัวอย่าง ในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิประวัติศาสตร์ ภูมิเศรษฐศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ สาขาวิชาละ 2 กรณีตัวอย่าง รวมเป็น 6 กรณีตัวอย่าง

ตามขอบเขตกรณีศึกษา กล่าวคือ ด้านภูมิประวัติศาสตร์ ใช้กรณีศึกษาในภาคกลางและภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ กรณีตัวอย่างเรื่อง ท่าเลที่ตั้งกรุงศรีอยุธยาและสงคราม 9 ท้า ด้านภูมิเศรษฐศาสตร์ ใช้กรณีศึกษาในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ กรณีตัวอย่างเรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงรายและสินค้า GI ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้และด้านภูมิรัฐศาสตร์ ใช้กรณีศึกษาในภาคใต้และภาคตะวันออกของประเทศไทย ได้แก่ กรณีตัวอย่างเรื่อง การพิจารณาชุดคลองไทยสาย 9A และการไถ่ถอนเมืองตราดคืนจากการปกครองของฝรั่งเศส โดยนำกรณีตัวอย่างมาเรียบเรียงเป็นบทนำของการสังเคราะห์กรณีตัวอย่าง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสงสัยและอยากรู้ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่าง

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์กรณีตัวอย่าง โดยนำกรณีตัวอย่างที่ ค้นคว้ามาทั้ง 6 กรณีมาสังเคราะห์ด้วยกรอบของหลักพื้นฐานในการศึกษาภูมิศาสตร์ 5 ประการ (The Five Themes of Geography) ของสมาคมภูมิศาสตร์แห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา มาเป็นหัวข้อในการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ สาขาต่างๆ เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ได้แก่ หัวข้อ ที่ตั้ง (Location) สถานที่ (Place) ภูมิภาค (Region) ปฏิสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (Interaction) และการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนที่ (Change and movement) ร่วมกับการใช้หัวข้อขนาด (Size and scale) หนึ่งในหัวข้อจากมาตรฐานการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางภูมิศาสตร์ จากหลักสูตรการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ของประเทศออสเตรเลีย ในส่วนของหัวข้อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์สู่การเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์กรณีศึกษาเพื่อเชื่อมโยงการรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์จากกรณีศึกษาทางสังคมศาสตร์ต่างๆ สู่การเป็นพลเมืองดี ภายใต้กรอบการนิยามความเป็นพลเมืองดีที่จำแนกพลเมืองดีเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับพลเมืองตระหนักรู้ (Passive Citizen) และระดับพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)

3. ประเมินคุณภาพผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีทั้ง 6 กรณี ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาสังคมศึกษาหรือภูมิศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ โดยการสุ่มแบบแนะนำปากต่อปาก (Snowball Sampling Technique) มาประเมินความเหมาะสมตามองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ความเหมาะสมของกรณีตัวอย่าง การสังเคราะห์กรณีตัวอย่าง และการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างไปใช้ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายผลการประเมินการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีเพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม

4. นำผลการสังเคราะห์ไปเผยแพร่และสอบถามความคิดเห็นโดยนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีทั้ง 6 กรณีที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญไปให้ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 15 คน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 15 คน ได้ศึกษาและสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายผลการประเมินการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีเพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น

5. สรุปและอภิปรายผล ผู้วิจัยนำผลการประเมินคุณภาพผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีจากผู้เชี่ยวชาญและผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาจากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์และประเมินกรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ด้วยหลักพื้นฐานในการศึกษาภูมิศาสตร์เพื่อแนวทางนำการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ไปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์สู่การรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 กรณีตัวอย่าง โดยรวมกรณีตัวอย่างมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสรุปรวมการประเมินคุณภาพการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

กรณีตัวอย่าง	ผลการประเมิน					
	ด้านที่ 1		ด้านที่ 2		ด้านที่ 3	
	ความเหมาะสมของกรณีตัวอย่าง		การสังเคราะห์กรณีตัวอย่าง		การนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างไปใช้	
	\bar{X}	ระดับความเหมาะสม	\bar{X}	ระดับความเหมาะสม	\bar{X}	ระดับความเหมาะสม
1. ท่าเลที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา	4.06	มาก	4.52	มากที่สุด	4.40	มาก
2. สงคราม 9 ทัฟ	4.06	มาก	4.60	มากที่สุด	4.46	มาก
3. เขตเศรษฐกิจ พิเศษจังหวัดเชียงราย	4.93	มากที่สุด	4.86	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด
4. สินค้า GI ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้	4.66	มากที่สุด	4.68	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด
5. การพิจารณาชุดคลองไทยสาย 9A	5.00	มากที่สุด	4.82	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด
6. การไถ่ถอนเมืองตราดคืนจากการปกครองของประเทศฝรั่งเศส	4.46	มาก	4.70	มากที่สุด	4.73	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลรวมการประเมินการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์สู่การรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 กรณีตัวอย่าง ผลวิจัยพบว่า โดยรวมกรณีตัวอย่างมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกรณีตัวอย่าง พบว่ามีกรณีตัวอย่างที่มีผลการประเมินเหมาะสมมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ กรณีตัวอย่างเรื่องการพิจารณาชุดคลองไทยสาย 9A เรื่องเขตเศรษฐกิจ พิเศษจังหวัดเชียงราย และเรื่องสินค้า GI ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การประเมินพบว่า ด้านที่ 2 การสังเคราะห์กรณีตัวอย่าง มีระดับความเหมาะสมมากที่สุดในทุกกรณีตัวอย่าง

2. ผลการสำรวจความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ผลสรุปรวมความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดี มีความคิดเห็นที่ระดับมากที่สุด 4 กรณีตัวอย่าง และมีความคิดเห็นที่ระดับมาก 2 กรณีตัวอย่าง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสรุปรวมความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดี

กรณีตัวอย่าง	ผลการประเมิน	
	\bar{X}	ระดับความคิดเห็น
1. ท่าเลที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา	4.54	มากที่สุด
2. สงคราม 9 ท้า	4.40	มาก
3. เขตเศรษฐกิจ พิเศษจังหวัดเชียงราย	4.67	มากที่สุด
4. สินค้า GI ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้	4.65	มากที่สุด
5. การพิจารณาชุดคลองไทยสาย 9A	4.65	มากที่สุด
6. การไถ่ถอนเมืองตราดคืนจากการปกครองของประเทศฝรั่งเศส	4.41	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสรุปรวมความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีมีความคิดเห็นที่ระดับมากที่สุด 4 กรณีตัวอย่าง ได้แก่ กรณีตัวอย่างเรื่อง ท่าเลที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา,เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย,สินค้า GI ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้และการพิจารณาชุดคลองไทยสาย 9A มีความคิดเห็นที่ระดับมาก 2 กรณีตัวอย่าง ได้แก่ กรณีตัวอย่างเรื่อง สงคราม 9 ท้าและ การไถ่ถอนเมืองตราดคืนจากการปกครองของประเทศฝรั่งเศส เมื่อพิจารณาเป็นรายกรณีตัวอย่างพบว่า กรณีตัวอย่างเรื่องเขตเศรษฐกิจ พิเศษจังหวัดเชียงราย มีผลการประเมินความคิดเห็นในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ในขณะที่กรณีตัวอย่างเรื่องสงคราม 9 ท้า มีผลการประเมินความคิดเห็นในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.40$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ที่สร้างขึ้นได้รับการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญและความคิดเห็นจากครูสังคมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จึงมีข้อค้นพบจากการทำวิจัยในครั้งนี้หลายประการ ดังนี้

ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างจะพบว่า มนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบันได้อาศัยความรู้จากการรู้เรื่องภูมิศาสตร์มาใช้ประโยชน์กับกิจกรรมการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน ด้วยการใช้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้แล้วนำมาปรับใช้ หรือเป็นการส่งเสริมมวลประสบการณ์ด้วยก็ได้ ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างที่สร้างขึ้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการนำความรู้ทางภูมิศาสตร์ของมนุษย์ในพื้นที่ต่างๆ มาใช้

แก้ปัญหาหรือพัฒนาในเรื่องความเป็นอยู่ ความปลอดภัย ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งนับว่ามีคุณค่าและความสำคัญต่อชีวิตเป็นอย่างมากสอดคล้องกับสภาเพื่อการศึกษาภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทยแคนาดา (Canadian Council for Geographic Education, 2012) ที่ได้ให้เหตุผลว่า ภูมิศาสตร์มีความสำคัญต่อมนุษย์ในแง่ของการอธิบายว่ากิจกรรมของมนุษย์ตลอดจนกระบวนการทางกายภาพที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของพื้นผิวโลกรวมถึงช่วยให้เกิดความตระหนักถึงการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ทุกระดับ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก เพื่อให้เข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ของผู้คนและสถานที่ เพื่อให้สามารถตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรของโลกให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ผลการวิจัยมีระดับความคิดเห็นมากที่สุดก็เนื่องจากรวมชาติวิชาในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์มีความเป็นสหวิทยาการ กล่าวคือ ภูมิศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่มีความเป็นสหวิทยาการที่เกาะเกี่ยวไปกับทุกแขนงวิชาด้วยความสำคัญที่ว่า ภูมิศาสตร์เป็นเรื่องของพื้นที่ (Spatial) ในขณะที่ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวของมนุษย์ในอดีต ย่อมต้องศึกษาผ่านทั้งมิติของเวลา (Time) รวมไปถึงสถานที่ (Place) โดยรัฐศาสตร์ เมืองประกอบของรัฐ 4 ประการ ได้แก่ ประชากร (Population) อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) รัฐบาล (Government) และ ดินแดน (Sovereignty) ในส่วนของเศรษฐศาสตร์ มีปัจจัยการผลิต 4 ประการ คือ ที่ดิน (Land) ทุน (Capital) แรงงาน (Labour) และผู้ประกอบการ (Enterprise) เห็นได้ว่าทั้ง 3 สาขาวิชา เมืองประกอบของหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทั้งสิ้น โดยในระดับการจัดการเรียนรู้อารยวิทยาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ประกอบไปด้วยสาระการเรียนรู้ทั้ง 5 สาระได้แก่ ศาสนา หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รวมถึงภูมิศาสตร์ ก็สามารถนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างที่จัดทำขึ้นนี้ไปปรับใช้กับรายวิชาต่างๆ ได้ในลักษณะการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้

ส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 เช่น ในมาตรฐานการเรียนรู้ที่ ส 5.2 ระบุว่า “เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” จากมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว ครูสามารถนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างไปใช้เป็นเนื้อหา หรือสื่อการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ตามตัวชี้วัดในระดับชั้นต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้เรื่องภูมิศาสตร์สู่การเป็นพลเมืองดีได้ สอดคล้องกับ Tuna F. (2016) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิศาสตร์ว่า การศึกษาทางภูมิศาสตร์เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นดั่งกุญแจสำคัญที่ช่วยให้โลกและอนาคตที่ดีขึ้น กล่าวคือ การให้การศึกษาด้านภูมิศาสตร์แก่นักเรียนช่วยให้เขาเหล่านั้นเกิดการรับรู้ความเป็นไปของท้องถิ่น ชุมชน ไปจนถึงระดับประเทศ การได้ศึกษาและเข้าใจในภูมิศาสตร์ช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่เขาอาศัยอยู่ นำไปสู่การสร้างจิตสำนึกร่วมในการเป็นพลเมืองคุณภาพ โดยความหลากหลายของผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทั้ง 6 เรื่อง ที่นำมาจากภูมิภาคทั้ง 6 ภาคตามเกณฑ์การแบ่งของภูมิศาสตร์ ทำให้ครูผู้สอนสามารถหยิบยกผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างที่อยู่ในภูมิภาคของโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ ไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเองจะช่วยให้เกิดลำดับขั้นการเรียนรู้จากใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่ไกลตัวจนนำไปสู่การเกิดการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนองานวิจัยของ Daniela Fabiana Ottati Reperger (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับทัศนคติและประสบการณ์ที่มีต่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนานาชาติฟลอริดา

ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ในการสอนภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดทักษะการรู้ภูมิศาสตร์ ควรจัดการสอนผ่านเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันหรือเรื่องราวที่ผู้เรียนสนใจ ตลอดจนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของสถานศึกษา ลงไปอยู่ในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความเข้าใจในหลักวิชาภูมิศาสตร์มาใช้กับเรื่องในชีวิตประจำวันได้ จะนำไปสู่การได้ฝึกให้นักเรียนคิดเชิงตัดสินใจ การเลือกทางเลือกอย่างมีวิจารณญาณไปจนถึงการคิดทำโครงการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ต่อไป

การที่ครูสังคมศึกษาในกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนมากมีทัศนคติที่ดีและเข้าใจถึงความสำคัญของการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ ว่าสามารถสนับสนุนการทำความเข้าใจในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้นั้นมีส่วนช่วยให้ผลการประเมินความคิดเห็นในครั้งนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Memisoglu H. (2017) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูวิชาต่างๆ และครูสังคมศึกษาในประเด็นการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ครูวิชาต่างๆ มีความเห็นว่า การรู้เรื่องภูมิศาสตร์คือการอ่านและทำความเข้าใจสาระเนื้อหาวิชาทางด้านภูมิศาสตร์เพื่อทำให้เกิดความรู้ทางภูมิศาสตร์ ในขณะที่ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่า การรู้เรื่องภูมิศาสตร์เป็นความหมายของการตีความเชิงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในประเด็นต่างๆ โดยได้ระบุปัญหาของการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการรู้ภูมิศาสตร์ว่า ครูผู้สอนยังมีความรู้เกี่ยวกับการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ไม่เพียงพอ เพราะการรู้เรื่องภูมิศาสตร์มีความเป็นนามธรรมยังขาดตัวช่วยในการอธิบายให้เข้าใจอย่างสมบูรณ์ อีกทั้งชั่วโมงการเรียนในชั้นเรียนมีจำกัดทำให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ หรือตัวชี้วัดตามหลักสูตรได้ครบถ้วน ผลการสังเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยนี้จึงน่าจะมีส่วนช่วยขยายความที่เป็นนามธรรมของการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ให้เป็นรูปธรรมผ่านการศึกษาผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่าง และเพื่อเป็นสื่อการสอนที่สามารถช่วยในการอธิบายการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ของครูให้กับนักเรียนได้

อีกหนึ่งผลการวิจัยที่ปรากฏคือ กรณีตัวอย่างที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด 4 กรณี ได้แก่ กรณีตัวอย่างเรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย เรื่อง สินค้า GI ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ เรื่อง การพิจารณาชุดคลองไทยสาย 9A และเรื่องทำเลที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งปัจจัยหลักที่สนับสนุนให้ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวได้รับการยอมรับจากกลุ่มตัวอย่างครูสังคมศึกษา เกิดจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเฉพาะที่ผลสังเคราะห์กรณีตัวอย่างแต่ละกรณีมีความโดดเด่น กล่าวคือ ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างนี้เหล่านี้สามารถนำไปออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างดังกล่าวเป็นหัวข้อในการศึกษาการอภิปราย ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้บรรลุตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ได้ไปพร้อมกัน เช่น กรณีศึกษาเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย เป็นกรณีตัวอย่างที่ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันที่ส่งผลต่อชุมชนและพื้นที่ในหลายมิติ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้ผู้เรียนศึกษาผลการสังเคราะห์และนำไปสู่การออกแบบแนวคิดหรือโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาภายในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง ในส่วนของกรณีตัวอย่างเรื่อง สินค้า GI ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ก็เป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถนำไปเป็นหัวข้อในการศึกษาเพื่อให้นักเรียนสืบค้นลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ในท้องถิ่นของตนเพื่อนำมาหาจุดเด่นในการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน โดยสามารถต่อยอดออกแบบให้สินค้าภายในชุมชนของตนเองกลายเป็น สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เช่นเดียวกับข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ และสินค้า GI ชนิดอื่นๆ ได้เป็นต้น

ในขณะที่ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างเรื่อง ทำเลที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีได้ผลการประเมินในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างเรื่องนี้สอดคล้องกับ

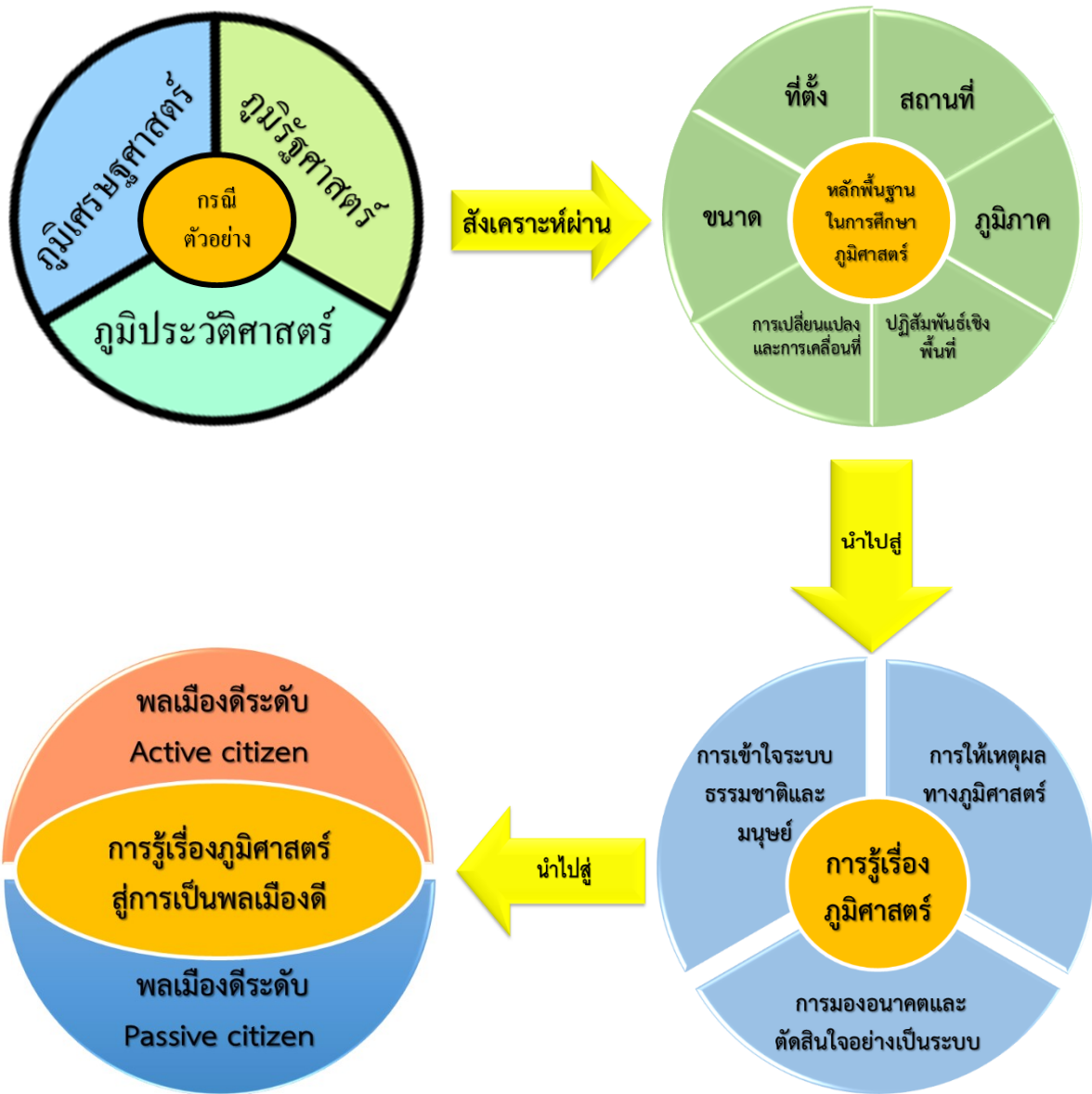
มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ อีกทั้งผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างนี้ยังช่วยให้ครูสังคมศึกษาทำความเข้าใจความเป็นไปทางประวัติศาสตร์ผ่านการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ได้ สอดคล้องกับที่รัชนิกร ทองสุคติ (2543) ได้เขียนบทความทางวิชาการ เรื่อง การใช้มุมมองทางภูมิศาสตร์เพื่อช่วยให้เข้าใจประวัติศาสตร์ มีใจความสำคัญว่า ครูผู้สอนสามารถใช้ภูมิศาสตร์ในการตีความเหตุการณ์ในอดีตเพื่อให้ประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์น่าจดจำยิ่งขึ้น เพราะที่ตั้งของสถานที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของมุมมองทางภูมิศาสตร์ นักภูมิศาสตร์เหมือนนักประวัติศาสตร์ที่เข้าใจว่าเหตุการณ์ทั้งหลายย่อมต้องมีเหตุและผล

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อการรู้เรื่องภูมิศาสตร์สู่การเป็นพลเมืองดี ที่เป็นประโยชน์ต่อครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในการนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างไปประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดีให้กับนักเรียนได้ อีกทั้งครูผู้สอน นักวิจัยทางการศึกษา ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาที่สนใจ สามารถนำงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นฐานในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์ได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการนำกรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์ 3 สาขาวิชา ได้แก่ ภูมิประวัติศาสตร์ ภูมิเศรษฐศาสตร์ และภูมิรัฐศาสตร์ มาสังเคราะห์กรณีตัวอย่างด้วยหลักพื้นฐานในการศึกษาภูมิศาสตร์ 5 ประการ (The Five Themes of Geography) ของสมาคมภูมิศาสตร์แห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ หัวข้อ ที่ตั้ง (Location) สถานที่ (Place) ภูมิภาค (Region) ปฏิสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (Interaction) และการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนที่ (Change and movement) ร่วมกับการใช้หัวข้อขนาด (Size and scale) หนึ่งในหัวข้อจากมาตรฐานการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางภูมิศาสตร์ จากหลักสูตรการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ของประเทศออสเตรเลีย เพื่อให้ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างที่ได้รับช่วยให้ผู้ที่ศึกษาเกิดการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ และการมองอนาคตและตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถนำการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ไปเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับ Active citizen และ Passive citizen ได้

การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-literacy) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุไว้ใน การปรับปรุงมาตรฐานและตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น สามารถใช้หลักพื้นฐานในการศึกษาภูมิศาสตร์ตามงานวิจัยนี้มาเป็นกรอบและแนวทางในการสังเคราะห์องค์ความรู้จากกรณีตัวอย่างในศาสตร์สาขาต่างๆ ได้ ทำให้ได้ผลการสังเคราะห์ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ตามแต่ครูผู้สอนในวิชาสังคมศึกษาจะนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ รวมถึงการเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวในการอบรมและแนะนำให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีได้ สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างอื่นๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ในประเทศไทยให้กว้างขวางมากขึ้นได้ สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรเลือกเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่มีขอบข่ายการสังเคราะห์ไม่กว้างและไม่แคบจนเกินไป กล่าวคือ ควรเลือกเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่มีความพอดีในเนื้อหา สาร และรายละเอียด เพราะถ้าเลือกเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เป็นเรื่องใหญ่มีสาระกว้างขวางก็จะทำให้การสังเคราะห์อาจไม่ครอบคลุมประเด็นสำคัญได้ทั้งหมด หรือหากทำให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระได้ก็จะมีปริมาณผลการสังเคราะห์ที่มากจนเกินไป ไม่เหมาะสมกับผู้ที่จะนำไปใช้ศึกษาต่อ ในขณะที่เลือกเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่

เฉพาะเจาะจงเกินไปก็จะได้ผลการสังเคราะห์ที่ไม่สามารถนำไปสู่การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ได้ครบทุกมิติและองค์ประกอบที่กำหนดไว้

1.2 ควรเลือกกรณีตัวอย่างที่มีความง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน รวมถึงเหมาะสมกับท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ เรียนรู้จากใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่ไกลออกไป โดยเลือกใช้กรณีตัวอย่างที่สามารถจัดการเรียนรู้ให้สามารถเชื่อมโยงไปยังสาระการเรียนรู้อื่นๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้ หรือจัดการเรียนรู้แบบหน่วยบูรณาการ เพื่อหลอมรวมตัวชีวิตในสาระที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันได้อีกทั้งยังช่วยให้มีจำนวนคาบเรียนไม่มากจนเกินไป เพื่อเรียนรู้ผลการสังเคราะห์จากงานวิจัยนี้ได้อย่างลึกซึ้ง

1.3 หนังสือหรือตำราเรียนที่เกี่ยวข้องกับสาระภูมิศาสตร์ของระดับชั้นต่างๆ ควรมีเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ในลักษณะทำนองเดียวกับงานวิจัยนี้ ลงในหนังสือหรือตำราเรียนวิชาภูมิศาสตร์ให้มากขึ้น เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ใช้เป็นกรณีตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้จะส่งผลให้การพัฒนาการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างจากงานวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบการวิจัยในลักษณะงานวิจัยการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ผลการสังเคราะห์กรณีตัวอย่างจากงานวิจัยเรื่องนี้ได้ลงไปสู่การจัดการเรียนการสอนต่อไปซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาเป็นชุดกิจกรรม แบบฝึกหัด ที่พัฒนาการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ในมิติของทักษะการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ได้ รวมถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถแสดงออกถึงการนำการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ไปใช้ในการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับพลเมืองตระหนักรู้และพลเมืองตื่นรู้ได้

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในสถานการณ์หรือบริบทอื่นๆ ที่นอกเหนือจากสังคมศาสตร์ต่อไป เช่น วิศวกรรมศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ซึ่งจะทำให้การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ใช้เรื่องของการเรียนรู้และเข้าใจเฉพาะภูมิศาสตร์หรือศาสตร์ในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์เท่านั้น แต่สามารถนำไปทำความเข้าใจข้ามศาสตร์และข้ามสาขาวิชาได้ รวมถึงการสังเคราะห์เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศก็จะช่วยให้นักเรียนมีมุมมองและประสบการณ์การเรียนรู้ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทรา. (2561). การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ Geo-literacy Learning for our planet ถอด บทเรียน ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในชั้นเรียนที่เสริมสร้างการรู้เรื่องภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2560. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- รัชนีกร ทองสุขดี. (2543). การใช้มุมมองทางภูมิศาสตร์เพื่อช่วยให้เข้าใจประวัติศาสตร์. แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=13350&Key=hotnews>. สืบค้นเมื่อ 17 ธ.ค. 2561.
- Canadian Council for Geographic Education. (2012). **The 10 Reasons Why Every Student Should Study Geography**. From http://www.cangeoeducation.ca/programs/geoliteracy/docs/GeoLiteracy_letter.pdf. Retrieved December 20, 2018.
- Daniela Fabiana Ottati Reperger. (2015). **Geographical Literacy, Attitudes, and Experiences of Freshman Students: A Qualitative Study at Florida International University**. Florida International University.
- Edelson. (2011). **Geo- literacy: Preparation for reaching decisions**. From <https://www.nationalgeographic.org/news/geo-literacy-preparation-far-reaching-decisions2page1>. Retrieved September 11, 2018.
- Memisoglu, H. (2017). **Opinions of Teachers and Preservice Teachers of Social Studies on Geo-literacy**. Abant Izzet Baysal University.
- Solem, M., K Foote and J. Mond. (2012). **Practicing geography**. Boston: Pearson.
- Tuna, F. (2016). The importance of geography education in providing citizenship consciousness. **International journal of Social Sciences**. 1. 34.